

18. svibnja 2007.

Londonsko ministarsko priopćenje

Prema Europskom prostoru visokog obrazovanja: odgovor na izazove u globaliziranom svijetu

1. Uvod

1.1. Mi, ministri odgovorni za visoko obrazovanje u zemljama sudionicama Bolonjskog procesa, sastali smo se u Londonu kako bismo razmotrili napredak postignut od našega sastanka u Bergenu 2005. godine.

1.2. Na temelju dogovorenih kriterija za pridruživanje, želimo dobrodošlicu Republici Crnoj Gori u članstvo u Bolonjskom procesu.

1.3. Događanja koja su se odvijala tijekom posljednje dvije godine dovela su nas značajno bliže ostvarenju Europskog prostora visokog obrazovanja. Oslanjajući se na temelje bogatog i raznolikog europskog kulturnog naslijeđa, gradimo Europski prostor visokog obrazovanja koji se temelji na institucionalnoj autonomiji, akademskoj slobodi, jednakim prilikama i demokratskim načelima koji će olakšati mobilnost, povećati zapošljivost te privlačnost i konkurentnost Europe. S pogledom usmjerenim u budućnost, prepoznajemo činjenicu da će u svijetu koji se stalno mijenja postojati trajna potreba za prilagodbom sustava visokog obrazovanja kako bi Europski prostor visokog obrazovanja ostao konkurentan i u stanju djelotvorno odgovoriti na izazove globalizacije. Kratkoročno, uvažavamo činjenicu da je provedba Bolonjskih reformi značajna zadaća te uvažavamo trajnu podršku i predanost svih partnera u tome procesu. Pozdravljamo doprinos radnih skupina i seminara u poticanju napretka. Nastavit ćemo zajedno raditi kao partneri, pomažući jedni drugima u svojim naporima i promičući razmjenu primjera dobre prakse.

1.4. Potvrđujemo predanost povećanju kompatibilnosti i usporedivosti svojih sustava visokog obrazovanja, uz istovremeno uvažavanje njihove raznolikosti. Prepoznajemo važan utjecaj visokih učilišta na razvoj naših društava na temelju njihove tradicije kao centara učenja, znanstvenog rada, kreativnosti i prijenosa znanja, kao i njihovu ključnu ulogu u definiranju i prenošenju vrijednosti na kojima su izgrađena naša društva. Naš je cilj osigurati da visoka učilišta imaju na raspolaganju resurse koji su im potrebni kako bi nastavili ispunjavati sve svoje namjene. U te namjene ubrajaju se: priprema studenata

za aktivan građanski život u demokratskom društvu; priprema studenata za buduće karijere te omogućavanje njihovog osobnog razvoja; izrada i održavanje široke i napredne baze znanja; te poticanje znanstvenog rada i inovativnosti.

1.5. Stoga naglašavamo važnost jakih ustanova koje trebaju biti raznolike, primjereno financirane, autonomne i odgovorne. Načela nediskriminacije i jednakog pristupa visokom obrazovanju moraju se poštovati i promicati širom Europskog prostora visokog obrazovanja. Obvezujemo se da ćemo zagovarati ta načela i da ćemo osigurati da studenti i akademsko i stručno osoblje ne trpe nikakvu vrstu diskriminacije.

2. Napredak prema Europskom prostoru visokog obrazovanja

2.1. Naš izvještaj o provedbi Bolonjskog procesa, izvještaj *Trendovi V Udruženja europskih sveučilišta*, ESIB-ov izvještaj *Bologna očima studenata* i Eurydicein izvještaj *Pregled strukture visokog obrazovanja u Europi* potvrđuju da je u posljednje dvije godine postignut dobar opći napredak. Raste svijest o činjenici da će pomak od visokog obrazovanja usmjerenog na nastavnika prema visokom obrazovanju usmjerenom na studenta biti značajan rezultat Bolonjskog procesa. Nastavit ćemo podržavati taj važan razvoj.

Mobilnost

2.2. Mobilnost akademskog i stručnog osoblja, studenata i diplomiranih studenata jedan je od temeljnih elemenata Bolonjskog procesa, koji stvara prilike za osobni razvoj, razvoj međunarodne suradnje između pojedinaca i visokih učilišta, unaprjeđenje kvalitete visokog obrazovanja i znanstvenog rada te ostvarenje europske dimenzije visokog obrazovanja.

2.3. Od 1999. godine postignut je određeni napredak, no mnogi su izazovi još pred nama. Kao najznačajnije prepreke mobilnosti ističu se pitanja viza i priznavanja kvalifikacija, nedovoljni financijski poticaji i nefleksibilno mirovinsko osiguranje. Prepoznamo odgovornost pojedinačnih vlada da olakšaju proces dodjele viza, prebivališnih i radnih dozvola. U slučaju da su takve mjere izvan naše mjerodavnosti kao ministara za visoko obrazovanje, poduzet ćemo u svojim vladama korake kako bi se u tom području postigao značajan napredak. Na državnoj razini radit ćemo na punoj provedbi dogovorenih alata i procedura za priznavanje kvalifikacija te razmotriti načine za daljnji poticaj mobilnosti akademskog i stručnog osoblja i studenata. U to se ubraja poticanje značajnog povećavanja broja združenih programa i izrade fleksibilnih kurikuluma, kao i zagovaranje da visoka učilišta preuzmu veću odgovornost za mobilnost akademskog i stručnog osoblja i studenata, koja će biti ravnopravnije raspodijeljena između zemalja širom Europskog prostora visokog obrazovanja.

Sustav studija

2.4. Na državnoj i institucionalnoj razini postignut je dobar napredak prema našem cilju Europskog prostora visokog obrazovanja utemeljenog na trocikličkom sustavu studija. Broj studenata upisanih u programe u prva dva ciklusa značajno se povećao i umanjene su strukturne prepreke između

ciklusa. Slično tome, povećao se broj strukturiranih doktorskih programa. Naglašavamo važnost reforme kurikuluma koja će dovesti do kvalifikacija koje bolje odgovaraju i potrebama tržišta rada i nastavku studija. Naponi bi se u budućnosti trebali usmjeriti na uklanjanje zapreka pristupu visokom obrazovanju i prelasku u daljnje cikluse te na pravilnu provedbu Europskog sustava prijenosa bodova (ECTS) utemeljenog na rezultatima učenja i studentskom opterećenju. Naglašavamo važnost poboljšanja zapošljivosti diplomiranih studenata, uz svijest da je prikupljanje podataka o tom pitanju potrebno dodatno razviti.

Priznavanje kvalifikacija

2.5. Pravično priznavanje visokoškolskih kvalifikacija, razdoblja studiranja i prethodnog učenja, uključujući izvanformalno i neformalno učenje, ključne su komponente Europskog prostora visokog obrazovanja, i unutar njega samog i u globalnom kontekstu. Lako prepoznatljive i usporedive razine studija te dostupne informacije o obrazovnim sustavima i kvalifikacijskim okvirima preduvjeti su za mobilnost građana i osiguravanje trajne privlačnosti i konkurentnosti Europskog prostora visokog obrazovanja. Zadovoljni smo što je 38 članica Bolonjskog procesa, uključujući Republiku Crnu Goru, ratificiralo Konvenciju o priznavanju visokoškolskih kvalifikacija na području Europe (Lisabonsku konvenciju) koju su izradili Vijeće Europe i UNESCO, te pozivamo članice koje to još nisu učinile da ratificiraju konvenciju bez odgode.

2.6. Postignut je napredak u provedbi Lisabonske konvencije, ECTS-a i dopunskih isprava o studiju, no potrebno je bolje uskladiti pristupe različitih država i ustanova priznavanju kvalifikacija. Stoga, kako bismo poboljšali praksu priznavanja kvalifikacija, molimo Grupu za praćenje provedbe Bolonjskog procesa da angažira ENIC/NARIC mreže da analiziraju nacionalne akcijske planove i prošire primjere dobre prakse.

Kvalifikacijski okviri

2.7. Kvalifikacijski okviri važni su instrumenti za postizanje usporedivosti i transparentnosti unutar Europskog prostora visokog obrazovanja te za olakšavanje kretanja studenata unutar pojedinih sustava visokog obrazovanja i između njih. Oni bi trebali pomoći i visokim učilištima da razviju module i studijske programe usmjerene prema rezultatima učenja i bodovima te poboljšati priznavanje kvalifikacija i svih oblika prethodnog učenja.

2.8. Svjesni smo da je postignut početni napredak u provedbi nacionalnih kvalifikacijskih okvira, no i da je potrebno još mnogo rada. Obvezujemo se na punu provedbu takvih nacionalnih kvalifikacijskih okvira, certificiranih prema općem Kvalifikacijskom okviru Europskog prostora visokog obrazovanja, do 2010. godine. Uz svijest da je to izazovna zadaća, molimo Vijeće Europe da pruži podršku za razmjenu iskustava u razradi nacionalnih kvalifikacijskih okvira. Naglašavamo da je kvalifikacijske okvire potrebno oblikovati tako da potiču veću mobilnost studenata i nastavnika te poboljšaju zapošljivost.

2.9. Zadovoljni smo činjenicom da će nacionalni kvalifikacijski okviri koji su kompatibilni s općim Kvalifikacijskim okvirom Europskog prostora visokog

obrazovanja biti kompatibilni i s prijedlogom Europske komisije o Europskom kvalifikacijskom okviru za cjeloživotno učenje.

2.10. Opći Kvalifikacijski okvir Europskog prostora visokog obrazovanja, koji smo usvojili u Bergenu, smatramo središnjim elementom promidžbe europskog visokog obrazovanja u globalnom kontekstu.

Cjeloživotno učenje

2.11. Izvještaj o provedbi Bolonjskog procesa pokazuje da u većini zemalja postoje određeni elementi fleksibilnog učenja, no sustavni razvoj fleksibilnih puteva učenja koji će promicati cjeloživotno učenje je u ranoj fazi. Stoga molimo Grupu za praćenje provedbe Bolonjskog procesa da poveća razmjenu primjera dobre prakse i promiče zajedničko shvaćanje uloge visokog obrazovanja u cjeloživotnom učenju. Priznavanje prethodnog učenja za pristup i bodove može se smatrati dobro razvijenim samo u malenom broju zemalja Europskog prostora visokog obrazovanja. Pozivamo Grupu za praćenje provedbe Bolonjskog procesa da u suradnji s ENIC/NARIC mrežama izradi prijedloge za poboljšanje priznavanja prethodnog učenja.

Osiguranje kvalitete i Europski registar agencija za osiguranje kvalitete

2.12. Standardi i smjernice za osiguranje kvalitete u Europskom prostoru visokog obrazovanja usvojeni u Bergenu bili su snažan poticaj za promjene u osiguranju kvalitete. Sve su ih zemlje potpisnice počele provoditi, a neke su ostvarile i značajan napredak. Konkretno, vanjsko osiguranje kvalitete mnogo je razvijenije nego ranije. Uključenost studenata u osiguranje kvalitete na svim razinama povećala se od 2005. godine, iako je potrebno i daljnje poboljšanje. Budući da temeljna odgovornost za kvalitetu leži na visokim učilištima, ona bi trebala nastaviti razvijati svoje sustave osiguranja kvalitete. Prepoznamo napredak postignut u međusobnom priznavanju akreditacija i odluka za osiguranje kvalitete te potičemo nastavak međunarodne suradnje između agencija za osiguranje kvalitete.

2.13. Prvi Europski forum za osiguranje kvalitete, koji su 2006. godine zajednički organizirali Udruženje europskih sveučilišta (EUA), Europska mreža za osiguranje kvalitete (ENQA), Europsko udruženje visokih učilišta (EURASHE) i Nacionalno udruženje studenata Europe (ESIB) (Grupa E4), pružio je priliku za raspravu o napretku u osiguranju kvalitete u Europi. Potičemo te četiri organizacije da nastave s organizacijom Europskih foruma za osiguranje kvalitete jednom godišnje, kako bi omogućili razmjenu primjera dobre prakse i osigurali nastavak poboljšanja kvalitete u Europskom prostoru visokog obrazovanja.

Prvi Europski forum za osiguranje kvalitete, koji je 2006. godine organizirala grupa E4, koja se sastoji od Udruženja europskih sveučilišta (EUA), Europske mreže za osiguranje kvalitete (ENQA), Europskog udruženja visokih učilišta (EURASHE) i ESIB-a, pružio je priliku za raspravu o napretku u osiguranju kvalitete u Europi.

2.14. Zahvaljujemo Grupi E4 što je ispunila našu molbu da nadalje razvija praktične aspekte uspostavljanja Registra europskih agencija za osiguranje

kvalitete visokog obrazovanja. Svrha registra je omogućiti svim dionicima i široj javnosti slobodan pristup objektivnim informacijama o vjerodostojnim agencijama za osiguranje kvalitete koje rade u skladu sa standardima i smjernicama za osiguranje kvalitete u Europskom prostoru visokog obrazovanja. On će tako povećati povjerenje u visoko obrazovanje u Europskom prostoru visokog obrazovanja i šire te omogućiti međusobno priznavanje odluka o osiguranju kvalitete i akreditaciji. Pozdravljamo uspostavljanje registra od strane Grupe E4, na temelju operativnog modela koji su predložili. Registar će biti dobrovoljan, nezavisan i transparentan, i sam će financirati svoj rad. Prijave za uključivanje u registar trebale bi se evaluirati na temelju značajnog udovoljavanja standardima i smjernicama za osiguranje kvalitete u Europskom prostoru visokog obrazovanja, dokazanog kroz nezavisni proces revizije uz podršku nacionalnih mjerodavnih ustanova, u slučajevima kad one to zahtijevaju. Molimo Grupu E4 da nas redovito izvještava o napretku preko Grupe za praćenje provedbe Bolonjskog procesa te da nakon dvije godine rada osigura vanjsku evaluaciju registra koja će uzeti u obzir mišljenje svih dionika.

Doktorski kandidati

2.15. Snažnije povezivanje Europskog prostora visokog obrazovanja s Europskim istraživačkim prostorom ostaje važan cilj. Prepoznavamo vrijednost razvoja i održavanja širokog izbora doktorskih programa povezanih s općim Kvalifikacijskim okvirom Europskog prostora visokog obrazovanja, uz izbjegavanje pretjerane normativne regulacije. Istovremeno, slažemo se da su unaprjeđenje ponude u trećem ciklusu i poboljšanje statusa mladih znanstvenika, mogućnosti za njihovo zapošljavanje i njihovog financiranja ključni preduvjeti za dostizanje europskih ciljeva kao što je jačanje istraživačkih kapaciteta i poboljšanje kvalitete i konkurentnosti europskog visokog obrazovanja.

2.16. Stoga pozivamo visoka učilišta u našim zemljama da pojačaju napore za ugrađivanje doktorskih programa u svoje institucionalne strategije i politike te da razvijaju prikladne karijerne puteve i prilike za doktorske kandidate i mlade znanstvenike.

2.17. Pozivamo Udruženje europskih sveučilišta da nastavi podržavati razmjenu iskustava između visokih učilišta o cijelom nizu inovativnih doktorskih programa koji se javljaju širom Europe, kao i o drugim ključnim pitanjima, poput organizacije transparentnog pristupa, procedure mentoriranja i ocjenjivanja, razvoja prenosivih vještina i načina poboljšanja zapošljivosti. Tražit ćemo prilike da potičemo veću razmjenu informacija o financiranju i drugim pitanjima između naših vlada, kao i s drugim tijelima koja financiraju znanstvenu djelatnost.

Socijalna dimenzija

2.18. Visoko obrazovanje trebalo bi imati važnu ulogu u unaprjeđenju socijalne kohezije, umanjivanju nejednakosti i povećavanju razine znanja, vještina i kompetencija u društvu. Cilj javnih politika stoga bi trebao biti maksimalno uvećati potencijal pojedinaca za osobni razvoj i doprinos održivom i demokratskom društvu utemeljenom na znanju. Mi dijelimo

društvenu težnju da na svim razinama visokog obrazovanja studentska populacija koja u njega ulazi, sudjeluje u njemu i završava ga, treba odražavati raznolikost naših populacija. Potvrđujemo važnost toga da studenti mogu završiti studij bez zapreka vezanih za svoje socijalno i ekonomsko porijeklo. Stoga nastavljamo svoje napore da pružimo odgovarajuće usluge za studente, izradimo fleksibilnije puteve učenja prema visokom obrazovanju i unutar njega, te da proširimo sudjelovanje u svim razinama visokog obrazovanja na temelju jednakih prilika.

Europski prostor visokog obrazovanja u globalnom kontekstu

2.19. Zadovoljni smo činjenicom da je Bolonjska reforma pobudila znatan interes u mnogim dijelovima svijeta i potaknula raspravu između europskih i međunarodnih partnera o nizu pitanja. U njih se ubrajaju priznavanje kvalifikacija, prednosti suradnje utemeljene na partnerstvu, međusobno povjerenje i razumijevanje te temeljne vrijednosti Bolonjskog procesa. Štoviše, prepoznajemo da su u nekim zemljama u drugim dijelovima svijeta uloženi napor kako bi se njihovi sustavi visokog obrazovanja približili Bolonjskom okviru.

2.20. Usvajamo strategiju „Europski prostor visokog obrazovanja u globalnom kontekstu“ i aktivno ćemo raditi na njezinim ključnim ciljevima: poboljšanje informacija o Europskom prostoru visokog obrazovanja te promicanju njegove privlačnosti i konkurentnosti, jačanju suradnje utemeljene na partnerstvu, intenziviranju dijaloga o javnim politikama, te poboljšanje priznavanja kvalifikacija. Taj se rad valja promatrati u vezi sa *Smjernicama za pružanje kvalitete u prekograničnom visokom obrazovanju* OECD-a i UNESCO-a.

3. Prioriteti za 2009. godinu

3.1. Slažemo se da ćemo se tijekom sljedeće dvije godine usredotočiti na izvršavanje dogovorenih ciljeva Bolonjskog procesa, uključujući postojeće prioritete trokličnog sustava studiranja, osiguranja kvalitete i priznavanja razina studija i razdoblja studiranja. Osobito ćemo se usredotočiti na područja koja slijede.

Mobilnost

3.2. U nacionalnim izvještajima za 2009. godinu izvijestit ćemo o koracima poduzetim na nacionalnoj razini s ciljem promicanja mobilnosti studenata i akademskog i stručnog osoblja, uključujući mjere za buduću evaluaciju. Usredotočit ćemo se na glavne nacionalne izazove navedene u članku 2.3. ovog priopćenja. Slažemo se da ćemo uspostaviti mrežu nacionalnih stručnjaka za razmjenu informacija i pomoć pri prepoznavanju i svladavanju prepreka u prenosivosti potpora i zajmova.

Socijalna dimenzija

3.3. Slično tome, izvijestit ćemo o svojim nacionalnim strategijama i politikama za socijalnu dimenziju, uključujući akcijske planove i mjere za evaluaciju njihove djelotvornosti. Pozvat ćemo sve dionike da sudjeluju u tom radu i podrže ga na nacionalnoj razini.

Prikupljanje podataka

3.4. Prepoznamo potrebu za poboljšanjem dostupnosti podataka o mobilnosti i o socijalnoj dimenziji u svim zemljama sudionicama Bolonjskog procesa. Stoga molimo Europsku komisiju (Eurostat) da zajedno s Eurostudentom izradi usporedive i pouzdane pokazatelje i podatke za mjerenje napretka prema općem cilju socijalne dimenzije i mobilnosti akademskog i stručnog osoblja u svim zemljama članicama Bolonjskog procesa. Podaci u tom području trebali bi pokrivati jednakost u sudjelovanju u visokom obrazovanju kao i zapošljivost diplomiranih studenata. Ova zadaća treba se izvršiti zajedno s Grupom za praćenje provedbe Bolonjskog procesa, a izvještaj treba biti podnesen na Ministarskoj konferenciji 2009. godine.

Zapošljivost

3.5. Kao nastavak uvođenja trocikličnog sustava studija, molimo Grupu za praćenje provedbe Bolonjskog procesa da detaljnije razmotri mogućnosti poboljšavanja zapošljivosti u vezi sa svakim od triju ciklusa te u kontekstu cjeloživotnog učenja. Svi dionici imaju u tome svoje dužnosti. Vlade i visoka učilišta morat će više komunicirati s poslodavcima i ostalim dionicima kako bi im objasnili logiku svojih reformi. Radit ćemo, gdje je to potrebno, unutar svojih vlada kako bismo osigurali da strukture za zapošljavanje i karijere unutar javnih službi budu u potpunosti kompatibilne s novim sustavom studija. Pozivamo visoka učilišta da dalje razvijaju partnerstva i suradnju s poslodavcima u aktualnom procesu uvođenja inovacija u kurikulum na temelju rezultata učenja.

Europski prostor visokog obrazovanja u globalnom kontekstu

3.6. Molimo Grupu za praćenje provedbe Bolonjskog procesa da nas izvijesti o općem napretku u tom području na europskoj, nacionalnoj i institucionalnoj razini do 2009. godine. Svi dionici imaju u tome ulogu unutar vlastitih područja odgovornosti. Pri izvještavanju o provedbi strategije za Europski prostor visokog obrazovanja u globalnom kontekstu, Grupa za praćenje provedbe Bolonjskog procesa trebala bi posebnu pozornost posvetiti dvama prioritetima. Kao prvo, poboljšati dostupnost informacija o Europskom prostoru visokog obrazovanja kroz razvoj internetske stranice Tajništva Bolonjskog procesa (Bologna Secretariat) i nadopunu Bolonjskog priručnika Udruženja europskih sveučilišta. Kao drugo, poboljšati priznavanje kvalifikacija. Pozivamo visoka učilišta, ENIC/NARIC centre i druge mjerodavne ustanove za priznavanje kvalifikacija unutar Europskog prostora visokog obrazovanja da ocjenjuju kvalifikacije iz drugih krajeva svijeta s istom nepristranošću s kojom žele da se europske kvalifikacije ocjenjuju drugdje, te da priznavanje kvalifikacija temelje na načelima Lisabonske konvencije.

Praćenje provedbe Bolonjskog procesa

3.7. Molimo Grupu za praćenje provedbe Bolonjskog procesa da nastavi s procesom praćenja provedbe na temelju nacionalnih izvještaja do Ministarske konferencije 2009. godine. Očekujemo daljnji razvoj kvalitativne analize u praćenju provedbe Bolonjskog procesa, posebice po pitanjima mobilnosti, Bolonjskog procesa u globalnom kontekstu i socijalne dimenzije. Praćenje provedbe treba i dalje pokrivati sustav studija i zapošljivost diplomiranih

studentata, priznavanje stupnjeva i razdoblja studiranja te provedbu svih aspekata osiguranja kvalitete u skladu sa standardima i smjericama za osiguranje kvalitete u Europskom prostoru visokog obrazovanja. U cilju razvoja učenja usmjerenog na studenta i prema rezultatima, sljedeći izvještaj bi trebao sadržavati integrirane podatke o nacionalnim kvalifikacijskim okvirima, rezultatima učenja i bodovima, cjeloživotnom učenju te priznanju prethodnog učenja.

4. Ususret 2010. godini i dalje

4.1. Budući da se Europski prostor visokog obrazovanja i dalje razvija i odgovara na izazove globalizacije, predviđamo da će postojati potreba za nastavkom suradnje i nakon 2010. godine.

4.2. Odlučni smo iskoristiti 2010. godinu, koja će označiti prelazak od Bolonjskog procesa prema Europskom prostoru visokog obrazovanja, kao priliku da potvrdimo svoju predanost visokom obrazovanju kao ključnom elementu u osiguravanju održivosti naših društava na nacionalnoj kao i na europskoj razini. Iskoristit ćemo 2010. godinu kao priliku da preformuliramo viziju koja nas je motivirala na pokretanje Bolonjskog procesa 1999. godine te da se zalažemo za Europski prostor visokog obrazovanja utemeljen na vrijednostima i vizijama koje nadilaze pitanja struktura i alata. Obvezujemo se da ćemo 2010. godinu pretvoriti u priliku da usmjerimo svoje sustave visokog obrazovanja prema novom cilju koji nadilazi kratkoročna pitanja i osposobljava ih da se suoče s izazovima koji će odrediti našu budućnost.

4.3. Molimo Grupu za praćenje provedbe Bolonjskog procesa da nadalje razmotri kako bi se Europski prostor visokog obrazovanja mogao razvijati nakon 2010. godine te da nas izvijesti o tome na sljedećem Ministarskom sastanku 2009. godine. Taj bi izvještaj trebao sadržavati prijedloge za prikladne strukture za podršku, uzimajući u obzir da postojeći neformalni sporazumi o suradnji dobro funkcioniraju i da su doveli do dosad nezabilježenih promjena.

4.4. Na temelju prijašnjih izvještaja o provedbi Bolonjskog procesa, *Trendovi i Bologna očima studenata*, pozivamo Grupu za praćenje provedbe Bolonjskog procesa da za 2010. godinu zajedno sa savjetodavnim članicama razmotri pripremu izvještaja koji će sadržavati nezavisnu ocjenu i evaluaciju općeg napretka Bolonjskog procesa širom Europskog prostora visokog obrazovanja od 1999. godine.

4.5. Ovlašćujemo Grupu za praćenje provedbe Bolonjskog procesa da u prvoj polovici 2008. godine donese odluku o vrsti, sadržaju i mjestu održavanja ministarskog sastanka 2010. godine.

4.6. Domaćini našeg sljedećeg sastanka bit će zemlje Beneluksa u Leuvenu/Louvain-la-Neuveu 28-29. travnja 2009. godine.

Rječnik stručnih pojmova korištenih u prijevodu:

Bologna Follow-up Group – Grupa za praćenje provedbe Bolonjskog procesa
Bologna Process action lines – ciljevi Bolonjskog procesa
Bologna Process member states – zemlje članice Bolonjskog procesa
Bologna Secretariat – Tajništvo Bolonjskog procesa
Career paths – karijerni putevi
Degree system – sustav studija
Diploma supplement – dopunska isprava o studiju (obuhvaća i diplome i svjedodžbe)
Doctoral candidates – doktorski kandidati
Early stage researchers – mladi znanstvenici
Employability – zapošljivost
EUA (European University Association) – Udruženje europskih sveučilišta
ESIB (National Union of Students in Europe) – Nacionalno udruženje studenata Europe¹
EURASHE (European Association of Institutions in Higher Education) – Europsko udruženje visokih učilišta
Flexible learning – fleksibilno učenje
Flexible learning paths – fleksibilni putevi učenja
Formal, non-formal and informal learning – formalno, izvanformalno i neformalno učenje
Graduates – diplomirani studenti
Higher education institutions – visoka učilišta
Joint study program – program združenog studija
Outcome-based learning – učenje usmjereno prema rezultatima
Overarching qualifications framework – opći kvalifikacijski okvir
Participative equity – jednakost u sudjelovanju
Policy – javna politika
Portability of grants and loans – prenosivost potpora i zajmova
Staff (u širem smislu) – akademsko i stručno osoblje
Stakeholders – dionici
Stocktaking – praćenje provedbe Bolonjskog procesa
Stocktaking report – izvještaj o provedbi Bolonjskog procesa
Student services – studentske službe
Student workload – studentsko opterećenje
Student-centred higher education – visoko obrazovanje usmjereno na studenta
Study period – razdoblje studiranja
Supervision, supervisor (u akademskom smislu) – mentoriranje, mentor
Three-cycle degree system – trociklički sustav studija
Transferable skills – prenosive vještine

¹ ESIB je na londonskom ministarskom sastanku objavio da je promijenio svoje ime u European Students' Union (ESU) – Europsko studentsko udruženje – nap. prev.